

30 ПОЛІТИК ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

Стратегія відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року - пропозиції політик для креативних індустрій від експертів проєкту RES-POL Ярина Заяць, Володимир Воробей

У січні 2024 року Міністерство економіки України оприлюднило проєкт стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року. Експерти сектору креативних індустрій проєкту RES-POL (Швидка експертна підтримка політики у сфері культури та медіа в Україні), що фінансується Європейським Союзом, підготували пропозиції до проєкту стратегії з огляду на потреби креативних індустрій.

Пропозиції політик були напрацьовані у квітні 2024 року, проговорені командою експертів сектору креативних індустрій RES-POL (Галина Шиян, Анна Карнаух, Альона Дмуховська, Анастасія Верлінська, Іванна Скиба-Якубова) та представлені на онлайн обговоренні 30 квітня 2024 р. Експерти вдячні учасникам обговорення (зокрема Мілені Чорній та Юрію Марченко) за висловлені пропозиції.

ФІНАНСУВАННЯ

1 Адаптація програми “Доступні кредити 5-7-9%” до потреб креативних індустрій.

Креативні бізнеси мають обмежений доступ до програми через брак заставного майна. Формування гарантійного фонду для покриття ризиків кредитування креативних індустрій при Фонді розвитку підприємництва (ФРП) - адміністратора програми “Доступні кредити 5-7-9%”. Формування методики оцінки прийнятності проєктів суб’єктів креативних індустрій до надання гарантії з гарантійного фонду для покриття ризиків кредитування креативних індустрій та методики застосування гарантії (зокрема передача у заставу прав інтелектуальної власності). Використання досвіду роботи Експортно-кредитного агентства (ЕКА).

2 “Другий наклад” - лот програми “Доступні кредити 5-7-9%” для видавців.

Формування спільної програми Фонду розвитку підприємництва (ФРП) та Українського інституту книги (УІК). Кредитування видавців для додруку другого (третього тощо) накладів книжок, перший наклад яких вже був проданий (відповідно, оцінений ринком). УІК виступає гарантом повернення кредитних коштів через надання гарантії викупу другого накладу, що не буде проданий впродовж певного періоду, до бібліотечних фондів (УІК як гарант кредитної програми).

3 Прямі позики під відсотки та уможливлення колективного кредитування (crowdlending).

В Україні залучення коштів, що підлягають поверненню з відсотками (позика) є фінансовою послугою, яку можуть надавати тільки фінустанови на підставі ліцензії (що формує тіньовий ринок позикового капіталу). Дерегуляція - уможливлення прямих позик під відсотки від фізичних осіб юридичним особам (вкл. ФОП). Створення умов для платформ колективного кредитування (відповідно до Директиви ЄС).

4 Револьверні фонди кредитування (зокрема для сфери культурної спадщини).

Створення револьверних фондів (надання безвідсоткової довгострокової фінансової позики) для потреб реставрації та/або реконструкції об’єктів

культурної спадщини. Створення різного типу, для організацій та установ різного типу (ОСББ, приватні власники, комунальні та державні установи тощо). Револьверні фонди створюють коштом громад, держави, донорів на базі асоціацій органів місцевого самоврядування, агенцій регіонального розвитку або інших неприбуткових організацій, які можуть фінансувати територіальні громади. Дозволить активізувати ринок реставрації та будівельну індустрію та вирішити істотне питання збереження культурної спадщини.

5 Полегшення доступу фізичних осіб до інвестиційних інструментів.

Станом на квітень 2024 року, фізичні особи не мають права інвестувати в інститути спільного інвестування (зокрема венчурні фонди) суму менше 1.870 тис грн (на відміну від юридичних осіб, які не мають обмежень). Зменшення цього порогу інвестицій для фізичних осіб, - обмеження унеможливають формування доступних фондів інвестування у креативні індустрії.

6 Фонд фондів розвитку креативних індустрій.

В Україні відсутня фінансова інфраструктура фондів прямих інвестицій (пайової участі) для креативних індустрій. Стимулювати формування такої фінансової інфраструктури аналогічно до підходу Європейського інвестиційного фонду (ЄІФ, European Investment Fund EIF) для Цифрових, культурних та креативних секторів (Digital & Cultural and Creative Sectors) - ЄІФ стає міноритарним інвестором в обрані фонди, обрані на відкритому конкурсі. Долучення України до програми ЄІФ (InvestEU) та можливість подання на програму ЄІФ КУА (та фондів) з України або формування фонду, аналогічному ЄІФ на базі Фонду розвитку підприємництва (ФРП), та проведення конкурсів, аналогічним ЄІФ, впровадження підготовчої програми розвитку спроможності фондів прямих інвестицій в Україні.

7 Cultural and Creative Sectors Guarantee Facility (CCS GF).

CCS GF - провайдер ризикового фінансування для МСП ЄС (ЄІБ, ЄК, державні і приватні банки та фінансові установи). Гарантом є European Investment Fund, який надає захист шляхом надання портфельних (контргарантій) обраним фінансовим посередникам (банки, фінансові компанії, фонди прямих інвестицій). Заінтересовані креативні бізнеси можуть звертатися в уповноважені установи по кредит, ризику за яким гарантує цей інструмент (зменшення застави та відповідне здешевлення вартості кредиту).

8 Дофінансування проектів Європейських програм заявників та партнерів з України.

Програма гарантування співфінансування (наприклад 5% - 15%) заявникам та партнерам проектів європейських програм (Creative Europe, Horizon Europe, EIT) з України, - поживлення активності заявників з України та залучення грантових коштів операторами креативних індустрій з загальноєвропейських програм.

9 Великі інвестиційні проекти розбудови та релокації стратегічно важливої та вразливої або недорозвиненої інфраструктури для креативних індустрій.

Надання грантової підтримки, доступу до прямих інвестицій (пайової участі, державні інвестиції з подальшим продажем або іноземні інвестиції) та/або державних гарантій ризиків пошкодження інфраструктури на період релокації для підприємств з критично важливих ланок креативних індустрій, наприклад друкарень (або створення нового кластеру у Західній Україні) та виробництва тканин. Етичний (без примусової релокації, збереження робочих місць) та ринково-орієнтований підхід (можливість монетизації наданої державою підтримки у майбутньому - продаж частки тощо; управління приватними власниками).

10 Формування програм Українського Фонду Стартапів для креативних індустрій.

Формування окремих лотів діючих програм або окремих програм для креативних індустрій (не лише екранобазованих) Українського Фонду Стартапів, вкл. програми для формування стартапів, націлених на комерціалізацію інтелектуальної власності (продаж ПІВ як активів - аудіовізуальна індустрія, інкубаційні програми для продуктів - трансформація сервісного IT у продуктиві компанії креативних індустрій тощо).

РЕГУЛЮВАННЯ

11 Привабливі правила для кочових підприємців з України.

Збереження підприємцями з креативних індустрій, які працюють в інших юрисдикціях, статусу суб'єктів підприємницької діяльності в Україні (узгодження та роз'яснення статусів).

12 Адаптація та розширення правового статусу Дія.City для операторів креативних індустрій.

Адаптація статусу Дія.City для операторів креативних індустрій, які використовують підрядників-ФОП для проєктної діяльності, - стимулювання створення ТОВ з гнучкою системою залучення фахівців-підрядників за гіг-контрактами. Розробка нової форми, адаптованої для потреб операторів креативних індустрій (агенції, продакшн-студії, проєктні компанії для аудіовізуальних проєктів, брендів індустрії моди тощо).

13 Україна як цифрова дестинація креативних індустрій.

Програма приваблення креативних талантів в українську юрисдикцію (е-резидентство з можливістю ведення підприємницької діяльності у креативних індустріях на умовах платника єдиного податку).

14 Середньострокове грантове проєктне фінансування для МСП з креативних індустрій.

Уможливлення фінансування проєктів ММСП креативних індустрій тривалістю 2-3 роки, - внесення змін у правила УКФ, УФС, Держкіно та Translate Ukraine (Міністерство закордонних справ). Підвищення потенціалу конкурентоспроможності продуктів з державною підтримкою (більші продукти з більшими шансами на комерціалізацію).

15 Дерегуляція та унормування функціонування ринків.

Внесення змін у Податковий кодекс України (скасувати обмеження діяльності ФОП 1-3 групи з організації, проведення гастрольних заходів, продажу виробів мистецтва; скасувати сплату ПДВ ФОП 1-3 групи на продаж виробів мистецтва; встановити ставку 5% для оподаткування роялті ФОПами 3 групи - п.292.1 ст.292 ПКУ); Закон України "Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей" - дебюрократизація процедур внесення пам'яток до Реєстру національних культурних надбань, процедури отримання свідоцтва на право вивезення.

ПРОСВІТНИЦТВО ТА ІНФОРМУВАННЯ

16 Регулярний моніторинг розвитку креативних індустрій.

Щодворічний звіт про стан креативних індустрій, щодворічний індекс людського капіталу для креативних індустрій, формування відкритих наборів даних у машиночитному форматі (Український центр культурних досліджень).

17 Просвітницькі програми з популяризації меценатства, створення ендавментів та фінансування задля впливу.

Інформаційні онлайн центри (сайти) для розвитку меценатства, фінансування задля впливу (impact), інституційних ендавментів (прикладі моделей роботи, репозитарій шаблонів договорів, описи кейсів тощо), - для формування інституційного ландшафту та поширення кращих практик. Розробка моделі роботи інституційних ендавментів Українського культурного фонду та Українського фонду стартапів.

ІНФРАСТРУКТУРА ТА СПРОМОЖНІСТЬ

18 Уможливлення доступу до інфраструктури в умовах воєнного часу.

Рекомендації, посібники (кращі практики), спрощення та адаптація вимог до використання укриттів та бомбосховищ для проведення заходів (концертів, семінарів, виставок, практикумів тощо), гранти на інфраструктуру (співфінансування - з громадами та бізнесами) та інформаційний реєстр локацій для проведення культурних подій (Держмистецтв).

19 Програма грантового фінансування “Розвиток спроможності освіти для креативних індустрій”.

Окрема програма УКФ (або Українського освітнього фонду, за умови його створення) для фінансування проектів з розробки професійних стандартів, освітніх стандартів та кваліфікацій, спеціалізацій, освітніх програм та навчальних матеріалів тощо. Вирішення проблеми розривів освіти та потреб ринку у системний спосіб (на відміну від точкових разових освітніх програм, курсів та семінарів).

20 Програма опіки швидкозростаючих (ракетних) МСП креативних індустрій.

Програма Національного офісу розвитку креативних індустрій (НОРКІ, за умови його створення) - координація використання такими компаніями різних можливостей державних та донорських програм ("бізнес-няня"), публічний список таких компаній в опіці та прозорий процес долучення до програми опіки. Швидкозростаючі МСП - валовий дохід від 4 млн грн, зростання доходу та кількості персоналу мін. 20% останні 3 роки.

21 Програми підтримки розвитку спроможності креативних індустрій через регіональні екосистеми.

Підтримка екосистем розвитку креативних індустрій у регіонах - освітні програми на базі креативних хабів (культурних центрів, ЗВО/ЗПТО, музеїв тощо), розвиток креативного підприємництва, вкл. жіночого, ветеранського та соціального підприємництва) на умовах відкритих конкурсних відборів учасників екосистем з обов'язковим співфінансуванням. Окрема програма Українського культурного фонду (УКФ) або іншого державного фонду (Фонд розвитку громад) на умовах співфінансування з територіальними громадами.

22 Український контактний центр з питань інтелектуальної власності (Ukrainian IP Help Desk).

Служба підтримки МСП креативних індустрій з питаннями прав інтелектуальної власності за аналогією європейського IP Help Desk (чат-боти, відповіді на запити контакт-центром на поточній основі, зокрема доступи до шаблонів договорів, прикладів ліцензійних умов тощо).

23 Експертні служби - доступ до доступної експертизи.

Формування експертних служб (за координації Національного офісу з розвитку креативних індустрій за умови його створення, Офісу з розвитку підприємництва та експорту або Українського культурного фонду) для доступу до вузькопрофільної експертизи (реставрації, трансформації інфраструктури культури громад, тощо) або для зменшення ризиків МСП у критичних періодах діяльності (підтримка бізнесів у передкризовому стані, реанімація тліючих бізнесів, питання захисту прав інтелектуальної власності) з чіткими критеріями доступу та правилами фінансування (наприклад відтермінування оплати послуг, надання ваучерів на оплату послуг експертів).

ФОРМУВАННЯ ТА ДОСТУП ДО РИНКІВ

24 Полегшення доступу українських ММСП до світових маркетплейсів.

Вирішення проблем доступу до платіжних систем світових маркетплейсів (Etsy Payments, Shopify Payments etc.) для розширення прямого доступу українських підприємців до маркетплейсів та зменшення витрат на платіжних посередників. Моніторинг кількості зареєстрованих українських операторів креативних індустрій на платформах та валового доходу (Український центр культурних досліджень). Інтеграція з освітніми онлайн програмами (Дія.Бізнес).

25 Експортні альянси відкритого типу у структурі Офісу розвитку підприємництва та експорту.

Галузеві (мода, предметний дизайн, реставратори, відеоігри, анімація, видавництва тощо) або спеціалізовані (стала мода, інтер'єри HoReCa, сакральне мистецтво, книжкова ілюстрація) експортні альянси, яким надає підтримку Офіс розвитку підприємництва та експорту - спільні промоційні сайти (e-commerce), фінансування участі у виставках, центри розміщення замовлень тощо. Прозорий список учасників та критерії приєднання до альянсів.

26 Підтримка експорту українського аудіовізуального контенту.

Спільна програма Офісу розвитку підприємництва та експорту (базова установа), Українського Інституту та Міністерства закордонних справ (платформа Nazovni). Менеджер, який опікуються підтримкою (юридична підтримка, контакти, ліцензування тощо).

27 Підтримка колективних проєктів локальних креативних бізнесів.

Проєкти підтримки підприємницької ініціативи колективів, неформальних об'єднань народних майстрів, митців, підприємців тощо, - спільні промоційні сайти (e-commerce), фінансування участі у виставках в інших містах України, центри розміщення замовлень тощо. Окрема програма Українського культурного фонду (УКФ) або іншого державного фонду на умовах співфінансування з територіальними громадами.

28 Ваучери на інновації, маркетинг, на адаптацію до вимог ЄС (сертифікація).

Програма співфінансування (з регіональними та місцевими органами влади) ваучерної підтримки ММСП - відшкодування вартості послуг (інновації - розробка нових продуктів, нових бізнес-моделей; маркетинг; сертифікація продукції для експорту тощо). Пожвавлення інноваційної діяльності та розширення ринків для операторів креативних індустрій.

29 Каталізація створення та рівний доступ до інституційного фінансування професійних об'єднань.

Програма підтримки формування професійних об'єднань (бізнес-об'єднань, професійних та творчих спілок, громадських спілок, асоціацій тощо) та програма середньострокового інституційного фінансування професійних об'єднань - програми УКФ з обов'язковим співфінансуванням. Формування спроможних та дієвих об'єднань в креативних індустріях (організації підтримки бізнесу).

30 Посилення спроможності органів влади у замовленні креативних послуг та продуктів.

Напрацювання типових прикладів технічних завдань на закупівлю креативних послуг (бренд території, візуальний стиль тощо) у системі ProZorro, правила проведення закупівель на умовах творчих конкурсів та інтеграція таких рекомендацій в освітні програми для закупівельників органів влади. Інформаційно-комунікаційна політика, здатна розблокувати значний ринок для операторів креативних індустрій.

RES-POL — Rapid Expert Support for Culture and Media Policies in Ukraine

Проект RES-POL — Rapid Expert Support for Culture and Media Policies in Ukraine (Швидка експертна підтримка політики у сфері культури та медіа в Україні), який фінансує Європейський Союз. Проект триватиме до березня 2025 року.

У фокусі RES-POL — 4 сектори: культурна спадщина, мистецтво і культура, креативні індустрії, медіа, а також 10 істотних питань розвитку культури. Залучені експерти спільно з Міністерством культури та інформаційної політики (МКІП) шукатимуть шляхи розв'язання проблем та викликів, що постали перед українською культурою.

Головні цілі проекту: розробити політики для фокусних секторів та механізми їх розвитку (щоб підтримати відповідними операційними програмами, пов'язаними з процесом вступу України до ЄС), посилити інституційну спроможність Міністерства культури та інформаційної політики щодо розроблення та впровадження політик. Окрім МКІП, проект RES-POL також працюватиме з Українським Культурним Фондом, Українським інститутом книги, Державним агентством України з питань мистецтва та мистецької освіти (Держмистецтв) та Українським інститутом національної пам'яті.

Проект реалізовує Центр Регіональний Розвиток — громадська спілка Агенції економічного розвитку PPV. За новинами проекту RES-POL можна стежити на сайті Міністерства культури та інформаційної політики, на сайті Агенції економічного розвитку PPV, а також на сторінці RES-POL у facebook.

КОНТАКТИ

Проект RES-POL: res-pol@ppv.net.ua

Експерти, відповідальні за документ:

Ярина Заяць (yz@ppv.net.ua), Володимир Воробей (vv@ppv.net.ua)

Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю Центру Регіональний Розвиток (Агенції економічного розвитку PPV) і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.